Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1947 Commissie-Beel II, notulen, plenair, 1948-02-06

Notulen van de vergadering van de Staatscommissie tot Herziening van de Grondwet op 6 Februari 1948, te ? uur, Plein 1813 nr.4.

Aanwezig: De Minister-President Dr.Beel, Voorzitter, Minister Jonkman, Dr.Bierema, Prof.Duynstee, Jhr.Mr.van der Goes van Naters, Mr.van Helsdingen, Prof.'s Jacob, Prof.Logemann, Prof.Romme, de Heer Schouten, Mr.Stokvis, de Heer Tilanus.
De Secretaris tevens lid Dr.Prinsen en Mevr.Mr. Huart-Engelsman, adjunct-secretaris.

De Voorzitter opent de vergadering.

De Heer van Helsdingen dient schriftelijk een wijziging en aanvulling van de notulen der laatste subcommissie-vergadering in.

Aan de orde zijn de notulen van de plenaire vergadering van 24 Januari jl.

Minister Jonkman zou op blz.4, zin 6, na ":" willen lezen: "De bevolking overzee met geweld in bedwang te houden tot de uiteindelijke herziening komt".

Prof.Romme wenst op blz.2 en op blz.3, 2e alinea, te laten vervallen de woorden : "al kan het niet anders voor zoveel het de definitieve herziening betreft".

De Heer Schouten wenst op blz.2, laatste alinea het woord "bekijken" te wijzigingen in "herziening".

Prof.'s Jacob zou de 6e alinea op blz.3 aldus willen lezen: " .... wijst op de staatkundige betekenis, welke een grondwetswijziging heeft" en op blz.4, 5e alinea, 3e regel, in plaats van "Commissie " "Grondwetgever".

Voorts wenst spreker in de 6e alinea de woorden "alvorens de Commissie" te wijzigen in "alvorens de Regering".

Aldus gewijzigd worden de notulen gearresteerd.

De Voorzitter doet mededeling van de ontwerpen Romme en Logemann, zodat de Commissie thans tussen vier ontwerpen haar keuze heeft te bepalen, te weten:

I. het aanvankelijk als basis voor bespreking samengestelde negatieve ontwerp;
II. het ontwerp der Subcommissie;
III. het ontwerp-Logemann;
IV. het ontwerp-Romme.

Prof.Logemann wijst er op, dat in de Toelichting bij zijn ontwerp in de 4e alinea van "schijn" de e is weggevallen (schijne).

Prof.Romme zuivert de tekst van zijn ontwerp eveneens; zo behoort "door" in artikel 208, lid 2, te vervallen; in artikel 210, 3e zin, leze men : voorgaande.

De Voorzitter stelt voor, dat de vergadering zich thans uitspreekt over het al dan niet wenselijke van een zuiver negatief voorstel.

Minister Jonkman meent, dat deze tegenstelling te scherp geformuleerd is. Er is een tussenvorm mogelijk, bv. een ontwerp dat negatief is, maar toch inhoudt iets van de richtlijnen, die in het ontwerp-Romme zijn neergelegd, zo zouden de termen ge-

Huygens ING, Grondwetscommissies 1883-1983
1947 Commissie-Beel II, notulen, plenair, 1948-02-06
NL-HaNA, BiZa/Kabinetsarchief, 2.04.26.02, inv.nr. 899
http://resources.huygens.knaw.nl/grondwetscommissies/zoekgids/
NL-HaNA, BiZa/Kabinetsarchief, 2.04.26.02, inv.nr. 899

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1947 Commissie-Beel II, notulen, plenair, 1948-02-06

lijkwaardigheid, verbondenheid en wederkerige bijstand er een plaats in kunnen krijgen.

Minister van Maarseveen acht een compromisvoorstel, dat noch geheel negatief noch zuiver positief is, mogelijk: het ontwerp der Subcommissie (II) gaat in deze richting.

De Heer van Helsdingen herinnert aan de reeds vroeger door hem geopperde mogelijkheid: positief voor de West, maar negatief voor de Oost.

Bij stemming blijkt de meerderheid voor een positief ontwerp geporteerd (8 van de 13 stemmen).

Het ontwerp-Romme komt dan ter discussie.

Minister Jonkman wijst er op, dat het ontwerp-Romme uitgaat van een Rijks-Conferentie als constituante en voorts van een tweeledige vorm van het getransformeerde Koninkrijk.

Prof.Romme verduidelijkt, dat artikel 207 ziet op het laatste stadium van de omvorming na de algehele voorbereiding.

Minister Jonkman concludeert uit het antwoord, dat het vertegenwoordigend Lichaam, genoemd in artikel 207, derhalve een vertegenwoordiging is van het Koninkrijk o.s.

Enige leden vragen verduidelijking van de zinsnede in artikel 207 (ontwerp IV) "door de vrijwillige aanvaarding van de vertegenwoordiging daarin van elk der grondgebieden".

De Heer Romme legt uit dat hier bedoeld is de aanvaarding van de later genoemde "nieuwe rechtsorde". De vier "delen" zijn Nederland, Nederlands Indie, Suriname en de Nederlandse Antillen.

De Heer van der Goes van Naters heeft bezwaar tegen de Constituante van art.207, als gedacht voor de Unie, in de tegenwoordige Grondwet gefundeerd. Spreker voelt dan meer voor de oplossing in het ontwerp-Logemann, waar alleen van Statuut(en) wordt gesproken. Een Constituante gaat historisch bijna steeds over in een Legislatieve; spreker acht dit gevaarlijk en weinig passend in een volksdemocratie, als wij kennen. Mr.van der Goes van Naters wil instemmen met de hier gegeven positieve omschrijving van het doel, maar dit te laten uitlopen op een in de Grondwet verankerde Constituante gaat hem te ver.

Prof.'s Jacob zou willen weten of de gedelegeerden in art.207 gebonden zijn aan het bepaalde in art.208, en vraagt, welke de taak is van de Nederlandse delegatie ter RijksConferentie, als de procedures in art.207 en art.208 los van elkaar verlopen.

Prof.Romme licht nader toe als volgt: In de plaats van de huidige Grondwet, die van het Koninkrijk o.s. treedt de Grondwet (Statuut) der Unie . Wil men legaal tot de transformatie van het Koninkrijk komen, dan moet men zich vergewissen of de toekomstige Unie-partners en onze partner in het Koninkrijk n.s. zich met de nieuwe orde kunnen verenigen. Art.207, waar de vrijwilligheid voorop staat, biedt daartoe de mogelijkheid. Hier is geen Legislatieve, zoals de Heer van der Goes van Naters vermoedt. Hoe een eventuele Legislatieve er uit zal zien zal reeds vaststaan vóór de Constituante optreedt. Het gebeuren in art.208 gaat immers logisch aan de Constituante van art.207 vooraf, daar dit artikel de slot-

NL-HaNA, BiZa/Kabinetsarchief, 2.04.26.02, inv.nr. 899

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1947 Commissie-Beel II, notulen, plenair, 1948-02-06

acte van de voorbereiding is. De twee artikelen zijn zowel logisch als chronologisch verbonden. Een Ronde-Tafel-Conferentie kan voorbereidend werkzaam zijn, het bindend karakter dient evenwel uit te gaan van een Constituante met behoorlijke vertegenwoordiging. In 207 gaat het om de vaststelling, die geschiedt na de vrijwillige aanvaarding door de vertegenwoordigingen der vier delen van het Koninkrijk; in 208 speelt de algehele voorbereiding.

Prof.Logemann acht dit punt duidelijk, maar werpt voorts als principieel bezwaar op, dat de oplossing voor de West, zowel logisch als chronologisch wordt gekoppeld aan die voor de Oost; de West mag ook alvorens te zijn hervormd -bv. tot een Verenigd Koninkrijk- meespreken ten aanzien van de constructie van de Oost. Dit bezwaar klemt te meer, nu het gehele Koninkrijk o.s. hier inzet is.

De in art.207 gebezigde termen: volkeren en bevolkingsgroepen acht spreker door de feiten achterhaald; In Indonesie is er reeds de staatkundige organisatie; de West zal weldra daarin volgen. Dat niet aangegeven is, wie deze vertegenwoordiging zal bewerkstelligen, acht de Heer Logemann een technisch tekort.

De Heer Logemann mist bovendien in het ontwerp Romme de ruime armslag, die de constructie van afwijking bij 2/3 meerderheid in het ontwerp der Subcommissie gaf.

Prof.Romme blijft in de 2/3 meerderheidseis voor materiele afwijking van de Grondwet de principiele weg zien om te komen van oud tot nieuw.

Prof.Logemann constateert, dat het legale fundament voor de nieuwe rechtsorde niet logisch in de onderhavige Grondwet kan wortelen. Spreker wijst daartegenover op de fundamenteel andere bouw in eigen ontwerp. Daar is de weg van de emancipatie bewandeld; aan de Nederlandse grondwetgever de taak deze weg te legaliseren en aldus een legitieme band tussen oud en nieuw te knopen.

Mr.van der Goes van Naters en ook Prof.Logemann duchten de indruk, die de bepalingen van de artikelen 208 v.v. op de Oost zullen maken. Voor de Heer van der Goes van Naters blijft er discrepantie tussen de artikelen 207 en 208. Hoewel het vertegenwoordigend Lichaam in art.207 als rechtscheppend gedacht is, blijkt dit anderzijds ingevolge art. 208 alleen maar een sanctionnerende taak te hebben. Dat dit recht scheppen alleen bij of krachtens Nederlandse wet zal geschieden acht spreker principieel onjuist. Art.209 komt de Heer van der Goes van Naters voorts uit wetstechnisch oogpunt weinig elegant voor. In ons systeem past geen veto van de Kroon; wel zou men in de Grondwet de normen kunnen opnemen, die doorslaggevend zullen zijn.

Prof.Duynstee belicht de tegenstelling in constructie van de ontwerpen Logemann (III) en Romme (IV) aldus: in ontwerp III is de emancipatiefiguur logisch anterieur aan de nieuwe organen, bij IV is het juist andersom; echter een formele kwestie, volgens spreker. De gelegaliseerde emancipatie kan ook logisch na het gebeuren komen. Uit psychologisch oogpunt acht spreker daarom het ontwerp der Subcommissie(II)

BZ-5-707

NL-HaNA, BiZa/Kabinetsarchief, 2.04.26.02, inv.nr. 899

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1947 Commissie-Beel II, notulen, plenair, 1948-02-06

bevredigender.

De Heer Logemann blijft uit psychologisch-practische overwegingen de emancipatie-structuur voorstaan.

De Voorzitter, het verschil tussen de ontwerpen III en IV analyserend, ziet in laatstgenoemd ontwerp de Grondwet van het Koninkrijk tot het laatste toe een rol spelen, in ontwerp III daarentegen terstond ten dele terugtreden.

Prof.Logemann interrumpeert: een rol tot over het laatste heen, waarmee de Grondwet zich overspant.

Ook de Heer Tilanus zou willen weten hoe de Constituante van art.207 tot stand komt. Spreker vraagt zich voorts af, of met de "groepen" daerah's zijn bedoeld; hij vreest, dat op deze wijze het Indonesisch element overheersend zal worden. Spreker wijst tevens op de moeilijkheden, die men nu reeds in de West-Indische Conferentie ten aanzien van de samenstelling ener Legislatieve ondervindt. Een verhouding 25:5:5 wordt door de West als te eenzijdig Nederlands gezien.

Ook andere leden onderschrijven de moeilijkheid van het vinden van een juiste verhouding en achten dit een argument tegen een Constituante als in art.207 bedoeld.

De Heer Romme vat zijn toelichting nog eens samen: In art. 208 ligt de gedetailleerde voorbereiding, in art.207 de sanctionnering van het geheel. Spreker refereerde zich aan de woorden in art.209 van het ontwerp-Logemann: "ter voorbereiding of tot standkoming".

In het stadium van voorbereiding, aldus Prof.Romme, kunnen krachtens art.208 reeds wettelijke voorzieningen worden getroffen. Dat daarbij de volle zwaarte ligt in de Nederlandse wet, acht Prof.Logemann verwerpelijk.

Prof.Romme daarentegen meent, dat de voorbereidende voorzieningen stuk voor stuk in een wet behoren te worden gefundeerd.

De Heer Logemann veronderstelt dat de uitwerking van de in art.207 (IV) bedoelde Constituante ook een wetgevingsobject voor het voorstadium is.

Prof.Romme wijst ten deze op het ontwerp der subcommissie, dat in art.208 spreekt van "gebieden in Ned.Indie" en "langs democratische weg". In verband met de 2/3 meerderheid wijst spreker op de delegatiemogelijkheid in dat artikel, waardoor meer soepelheid ontstaat.

Wat het veto in art.209 aangaat, meent Prof.Romme, dat de voorbereidende voorzieningen stuk voor stuk in een wet behoren te worden gefundeerd. Spreker geeft een zekere inelegantie van oplossing toe, de bedoeling van het bepaalde is niet alleen de wetgever Overzee maar ook de Nederlandse wetgever te binden; de in het stadium van voorbereiding tot stand gekomen wetgeving zij fundamenteel. Dit ontlokt Mr.van der Goes van Naters de opmerking, dat dus de Staten-Generaal dan de Minister (Kroon) wordt gebonden.

De Voorzitter en Prof.Romme zien er echter eerder een beperking in van het toetsingsrecht; men coupeert hiermee een beroep op de onschendbaarheid van de wet.

De Heer Tilanus heeft in ontwerp-Romme gemist waarborgen als opgesomd in art.207 lid 2 van het ontwerp-Logemann, met name de voorziening in de Kroon voor de nieuwe rechtsorde.

BZ-5-707.A

NL-HaNA, BiZa/Kabinetsarchief, 2.04.26.02, inv.nr. 899

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1947 Commissie-Beel II, notulen, plenair, 1948-02-06

De Heer Duynstee: Dit is in het ontwerp-Romme overbodig.

De Heer Tilanus acht de door Prof.Logemann gegeven oplossing "Wij en Onze wettige opvolgers" een zeer gelukkige, waarbij niet de landsKroon maar de drager van een in het Koninkrijk bestaande Kroon tot Unie-hoofd wordt gemaakt.

Prof.Logemann verzoekt een principiele uitspraak over de emancipatie-gedachte als fundament.

Prof.Romme stelt daartegenover het leggen van het legaal fundament in de Grondwet van het Koninkrijk om van daaruit op te bouwen.

De Voorzitter meent, dat ook het ontwerp-Logemann een fundament geeft en wel in de vorm van een binnenstaatse verdragsverhouding: vaststelling door de Kroon, goedkeuring bij de wet. In het ontwerp-Romme stelt daarentegen de Nederlandse wetgever vast.

De door de Heer Tilanus in het ontwerp Romme bevonden vaagheid met betrekking tot de totstandkoming der Constituante en met betrekking tot de onuitgewerkte opsomming in art. 210 acht de ontwerper zelf geen bezwaar, daar voor de totstandkoming van de nieuwe rechtsorde de medewerking van elk deel vereist is.

In principe kan Prof.Romme meegaan met de opmerking van de Heer Tilanus, dat "voorgaande hoofdstukken" te ruim geredigeerd is. Hoofdstukken II tot en met V had de heer Tilanus aan afwijkingsmogelijkheid willen onttrekken.

De Voorzitter en ook Prof.Duynstee achten aanvulling in deze gewenst.

In tegenstelling met de methode-Romme: "stap voor stap bij de wet" -met versterkte meerderheid- en legalisatie van het geheel daarna, heeft Prof.Logemann getracht aan te sluiten bij de weg, die reeds in feite is getraceerd: Linggadjati en Renville accoorden, collegiaal- en praefederaal orgaan, statenvorming in Indonesie, waarbij de rol van de Nederlandse wetgever vrij passief is. De Unie kan tenslotte worden opgetrokken op het bindend staatstractaat van art.207 (ontwerp III). Na voorbereiding door een politieke delegatie komt dan de Staten-Generaal aan het woord.

Prof.Duynstee ziet het formeel verschil in een al dan niet practisch aanwezige mogelijkheid tot amendering voor de volksvertegenwoordiging.

Prof.Logemann acht deze voorstelling als zou de volksvertegenwoordiging voor een voldongen feit worden gezet, onjuist.

De Voorzitter is van mening, dat "het tot standbrengen" in art.209 gebruikt naast "voorbereiding" een tweede procedure schept. hetgeen Prof.Logemann toestemt.

Prof.Logemann neemt daarop "of tot standbrenging" (art. 209) voorlopig ter nadere overweging terug.

De Heer Tilanus prefereert een opzet als in het ontwerp-Romme (IV), omdat dit van de bestaande Grondwet uitgaat; het ontwerp-Logemann (III) levert anderzijds veel waardeerbaars. Spreker suggereert compromis; de eerste vier punten van art. 207, lid 2, in ontwerp III genoemd, zouden bv. in art.210 van ontwerp IV kunnen worden opgenomen.

BZ-5-708 Desgevraagd antwoordt Prof.Logemann, dat z.i. in Indone-

NL-HaNA, BiZa/Kabinetsarchief, 2.04.26.02, inv.nr. 899

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1947 Commissie-Beel II, notulen, plenair, 1948-02-06

sie de in art.207, bedoelde sanctie zal worden gegeven door het staatshoofd van de federatie.

De Voorzitter merkt op, dat in ontwerp IV de wetgever steeds meespeelt; in ontwerp III echter treedt de Staten-Generaal eerst dan op als alles in kannen en kruiken is. Spreker vraagt zich af of hiertussen niet een aanvaardbaar compromis is te vinden.

De Heer Logemann acht het parlementair stelsel op zichzelf voldoende waarborg in deze. Onderhandelen met machtigingsbrieven op tafel bindt te veel.

Prof.Romme wijst er op, dat in zijn ontwerp de tenuitvoerlegging van het beleid geheel "open" blijft.

De Voorzitter en ook de Heer Romme wijzen op de mogelijkheid een Commissie uit de Kamer in te schakelen.

De Heer Duynstee opponeert tegen het formeel verlenen van souvereiniteit aan de Verenigde Staten van Indonesie als in ontwerp III. Dat dit ook het geval zou zijn in ontwerp IV, zoals de Heer Logemann opmerkt, ontkent spreker in ontw. III geldt het de Unie.

Op voorstel van de Voorzitter wordt het ontwerp-Logemann geamendeerd door in art.207 lid 2 na "Ons" in te voegen "volgens een door de wet vastgestelde procedure"; men denkt daarbij aan een Commissie uit de Volksvertegenwoordiging.

Prof.'s Jacob mist in ontwerp III de staatkundige beginselen (van bv. Linggadjati); spreker zou de beginselen van art. 210 (ontwerp IV) willen opnemen in art.207 van het ontwerp III.

De Voorzitter waarschuwt voor een te veel. Men denke aan de 14 punten van het Renville-accoord. Waar is de grens?

Mr.van Helsdingen, van geen van beide ontwerpen aanhanger, heeft overwegende bezwaren tegen het ontwerp-Romme (IV). De spil van dat ontwerp is het vertegenwoordigend Lichaam, welks samenstelling de grootste moeilijkheden juist oplevert. Dit bezwaar vermijdt ontwerp III, daarom is spreker minder tegen dit ontwerp gekant; het komt bovendien uit psychologisch en logisch oogpunt meer doorwerkt voor; ontwerp IV heeft daarbij nog het bezwaar van niet over-duidelijk geredigeerd te zijn, gezien de vele toelichtende commentaren, die reeds nodig zijn geweest. Volgens spreker hoort de voorbereiding niet in de Grondwet vastgelegd, maar alleen dat wat men tot stand wil brengen.

De Heer Schouten is weinig bevredigd, beide ontwerpen lijden aan vaagheid, vooral ontwerp III; voor Oost en West is dit gebrek aan houvast evenzeer een bezwaar als voor Nederland. Men stelle daarom met betrekking tot het verder te voeren overleg voorwaarden en grenzen.

Het verweer van Prof.Logemann, dat art.210 de mogelijkheid tot afwijking geeft, versterkt eerder de bezwaren van de Heer Schouten; ook de 2/3 meerderheid daarbij verdist, kan deze spreker niet geruststellen. Keuze tussen de ontwerpen III en IV acht de Heer Schouten voor zich niet wel mogelijk, evenmin om door amendering tot een bevredigend resultaat te komen. Spreker ziet als enige weg: de voorbereiding zo snel en geordend mogelijk te doen verlopen en eerst bij resultaat een Grondwetsherziening te entameren.

De Voorzitter merkt op, dat dit geen nieuw geluid is; omtrent dit punt werd reeds beslist.

5-709

NL-HaNA, BiZa/Kabinetsarchief, 2.04.26.02, inv.nr. 899

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1947 Commissie-Beel II, notulen, plenair, 1948-02-06

De Heer Schouten zegt geen keuze te kunnen doen alvorens artikel 210 in ontwerp-Romme is uitgewerkt: wat zal er bv. worden van een economische en financiele paragraaf?

Minister Jonkman herinnert er aan, dat deze belangen onder punt 14 der Veertien Punten zijn opgenomen, hetgeen de Heer Schouten de opmerking ontlokt, dat deze randpositie niet geruststellend is.

De Heer Bierema uit zijn voorkeur voor ontwerp-Romme (IV), maar alleen uit een oogpunt van systematiek.

De Voorzitter kenteken het ontwerp-Romme (IV) als het systeem van de wet; het ontwerp-Logemann (III) als dat van het binnenstaats verdrag, thans na amendering aan een wettelijke procedure vastgelegd. Wat de door de Heer van Helsdingen gewenste scheiding van weg en voor Oost en West betreft, merkt de Voorzitter op dat ontwerp III de mogelijkheid biedt van voortgaan met de West zonder de ontwikkelingen in de Oost af te wachten. De Voorzitter ziet in art.207 van het ontwerp-Logemann ook een positief stelsel belichaamd; het vereist echter wijziging in de zin van artikel 210 van ontwerp IV.

Een verder vraagpunt blijft; de eis van versterkte meerderheid voor alle wetsvoorstellen ten deze.

Voor Prof.'s Jacob is de afbakening van de formele weg niet het belangrijkst; belangwekkender is de status van de Unie; zal deze de praerogatieven van een souvereine staat krijgen of niet. Spreker wijst in dit verband naar het concept van Kaliebergan.

Minister van Maarseveen geeft als zijn mening te kennen, dat het verschil tussen de ontwerpen zo groot niet is; z.i. zou men even goed ontwerp III als ontwerp IV tot uitgangspunt van verdere beschouwing kunnen nemen. Ook bij ontwerp Logemann (III) zou men kunnen volhouden, dat het oude grondwettelijke bestel gehandhaafd blijft zolang de nieuwe methode nog niet tot stand is gekomen. Door de amendering van ontwerp III is het bovendien ontwerp IV genaderd. Spreker acht compromis tussen beide mogelijk.

Gezien uitingen als deze in de vergadering: "ontwerp III zet alles op losse schroeven" (Schouten), "de weg van ontwerp III is niet veilig zonder nadere adstructie" (Tilanus), terwijl de Heer Romme de door hem gekozen weg de enige juiste blijft vinden, constateert Prof.Logemann dat geen concrete organisaties naar voren zijn gebracht, waartegen hij zich zou kunnen verweren.

De Voorzitter zou een middenweg willen bewandelen tussen wat de Heer Tilanus karakteriseerde als de volkenrechtelijke en de staatsrechtelijke methode.

De Heer Tilanus zegt in te zien, dat het opnemen van een uitgewerkte, lange procedure van voorbereiding gevaren op kan leveren.

Minister Jonkman acht de kern-tegenstelling minder gelegen in Volkenrecht/staatsrecht dan wel in de tegenstelling unitarisch/federatief.

Het ontwerp-Logemann gaat uit van reële samenwerking; gezien de toestand van feitelijke (en juridische) ongelijkheid komt deze weg van samenwerking de Minister aantrekkelijker

BZ-5-710

NL-HaNA, BiZa/Kabinetsarchief, 2.04.26.02, inv.nr. 899

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1947 Commissie-Beel II, notulen, plenair, 1948-02-06

voor dan de eenzijdige van de wet. Spreker brengt onder de aandacht, dat men ook in Indonesië de tweezijdige verdragsverhouding kent in plaats van de methode der unilaterale wet.

De Voorzitter resumeert als resultaat der discussie, dat men zou moeten trachten een samenvatting van de beide ontwerpen te geven.

Prof.Logemann voor zich is hiertoe niet bereid. Spreker herhaalt dat hij, de voorkeur gevend aan een negatief stelsel, zelf niet achter eigen ontwerp staat.

De Heer van der Goes van Naters meent, dat niet de Commissie maar de Regering nu verdere keuze zal moeten doen. Spreker kan zich voorstellen, dat de Regering het door de Commissie verrichte werk als voldoende orienterend accepteert, en de Commissie voor haar medewerking bedankt.

De Heer Tilanus wenst een voorstel van de Commissie;ook de Voorzitter zou één voorstel het meest wenselijk achten,al is er ruimte voor minderheidsnota's.

De Heer Tilanus suggereert een herbewerking door de ontwerper zelf van ontwerp IV.

Mr.van der Goes van Naters zou dan gaarne zien, dat Prof.Romme goede nota nam van de wetstechnische kant van het ontwerp-Logemann, hetwelk helder van vorm is.

De Voorzitter wijst op de urgentie met het oog op de komende verkiezingen. Wil men in September met een nieuw Kabinet kunnen aanvangen, dan is Juli de uiterste termijn.

De Heer Tilanus berekent, dat dit reeds niet meer mogelijk zal zijn.

De clausule bij of krachtens de wet in ontwerp IV reikt, volgens Prof.Logemann, minder ver dan zijn eigen ontwerp.

Prof.Romme acht de hier gegeven ruimte voldoende. Op de vraag van de Voorzitter, of Prof.Romme een Constituante noodzakelijk vindt, antwoordt deze, dat bij hem de bedoeling heeft voorgezeten een tweede grondwetsherziening overbodig te maken.

De Heer van der Goes van Naters heeft minder bezwaar tegen een Constituante dan wel tegen het feit, dat dit Lichaam een vertegenwoordigend karakter draagt.

Minister Jonkman brengt nog eens de Instructie van de Commissie in het Koninklijk Besluit van 24 September 1947 naar voren, waarin wordt gesproken van het scheppen in de Grondwet van de mogelijkheid om wettelijke voorzieningen te treffen ter voorbereiding van de hervorming der staatkundige structuur van het Koninkrijk.

De Heer Logemann wijst er op, dat in beide systemen een aantal grondwetsartikelen buiten werking geraakt.

De Voorzitter stelt voor, dat de ontwerpers van de projecten III en IV samen met het secretariaat hun ontwerp herzien, rekening houdend met de gemaakte opmerkingen. De nieuwe voorstellen zullen dan in de eerstvolgende vergadering aan de orde komen, evenals het vaststellen der vraagpunten met betrekking tot het Rapport der Commissie.

Prof.Logemann zal de opzet van een gewijzigd ontwerp liever aan het secretariaat overlaten en zich tot kritiek beperken.

Prof.Romme, aldus gevraagd, is zeer positief in zijn

NL-HaNA, BiZa/Kabinetsarchief, 2.04.26.02, inv.nr. 899

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1947 Commissie-Beel II, notulen, plenair, 1948-02-06

antwoord geen afstand te kunnen doen van de 2/3 meerderheidseis bij materiele afwijking van de Grondwet, wel heeft hij de tweede lezing laten vallen.

De Heer van der Goes van Naters merkt op, dat het hier in wezen gaat om een statuut-tractaatsvorm dus-; daarvoor is geen wettelijk tweederde vereist. Men bedenke, dat het Koninkrijk zich gebonden weet door tractaten met ingrijpender consequenties nog dan die hier aan de orde zijn.

Minister Jonkman ziet in het ontwerp-Logemann in art. 208, lid 1, een andere wetgever optreden dan in art.207 en vraagt zich af, of wij hier niet staan voor een nieuw soort wetgeving en nog onverkend terrein.

Prof.Logemann erkent de noodzaak van de transponering ten deze.

De Heer van Helsdingen komt nogmaals op voor de wenselijkheid van scheiding van plannen voor Oost en West; spreker ducht in een nieuw ontwerp de samenvatting van Oost en West in een formule van procedure. Sprekers desideratum verdraagt zich wel met ontwerp III (Statuut(en)) -voor spreker het aantrekkelijke ervan-, maar niet of nauwelijks met ontwerp IV. Bovendien zou, indien voor ontwerp IV geen meerderheid in de Kamer kan worden verkregen, de West worden gedupeerd.

De eerstvolgende vergadering zal plaats vinden op Donderdag 19 Februari 1948, des avonds te half acht, ten Departemente van Algemene Zaken, Plein 1813 nr.4.

De Voorzitter sluit na rondvraag de vergadering.

BZ-5-712

NL-HaNA, BiZa/Kabinetsarchief, 2.04.26.02, inv.nr. 899